

ऋषि बोल्या: (१)

शक्रद्वयः सुरगणा निहतेतिवीर्ये
तस्मिन्दुरात्मनि सुरारिभले च देव्या ।
तां तुष्टुवुः प्रणतिनम्रशिरोधरांसा
वाग्भिः प्रहर्षपुत्रज्जेद्गमयारुहेहः ॥२॥

देवोअे करेली स्तुति

ચંડિકાદેવીએ યુદ્ધમાં મહા બળશાળી, અત્યંત પરાક્રમી, દુરાત્મા મહિષાસુરને તેના સૈન્ય સાથે હણ્યો એટલે દિવ્ય દેહધારી સર્વ દેવો જેઓના કંઠો દેવીને નમસ્કાર માટે નમી રહ્યા છે તથા જેમનાં રોમાંચો હર્ષથી પુલકિત થયાં છે તેઓ વાણી વડે દેવીની સ્તુતિ કરવા લાગ્યા.

Prayer offered by gods

Devi Chandika (one of the nine forms of Devi) defeated the powerful tyrant Mahishasur together with his army. The gods were delighted with his defeat and they started praying to Chandika.

દેવ્યા યયા તતમિદં જગદ્દાત્મશક્ત્યા
નિ:શેષદેવગણશક્તિસમૂહમૂર્ત્યા ।
તામભિજ્ઞમભિલદેવમહર્ષિપૂજ્યાં
ભક્તયા નતા: સ્મ વિદ્ધાતુ શુભાનિ સ્મ ન: ॥૩॥

જે દેવીની મૂર્તિ સર્વ દેવોની તેજોમય શક્તિના સમૂહરૂપ છે, જેની સ્વશક્તિથી સકલ જગત વ્યાપી રહ્યું છે, સઘળા દેવો અને મહર્ષિઓને જે પૂજવા યોગ્ય છે તે અંબિકાને અમે ભક્તિપૂર્વક નમન કરીએ છીએ ઓ દેવી! અમારું કલ્યાણ કરો.

The Devi whose form represents the combined energy of all gods, by whose energy the whole universe is pervading, the one who is fit to be worshipped by all gods and great sages, to that Ambika we bow down with reverence. O Devi protect us.

યસ્યા:પ્રભાવમતુલં ભગવાનનન્તો ।
બ્રહ્મા હરશ્ચ નહિ વક્તુમલં બલં ચ ॥
સા ચંડિકાભિલજગત્પરિપાલનાય ।
નાશાય ચાશુભભયસ્ય મર્તિં ક્ષોતુ ॥૪॥

જુદા જુદા સ્વરૂપ

જે દેવીના અતુલ પ્રભાવનું સંપૂર્ણ વર્ણન કરવા માટે હજારો મુખવાળા શેષનાગ વિષ્ણુ ભગવાન, બ્રહ્મા અને મહાદેવ સરખા પણ સમર્થ નથી તે ચંડિકાદેવી આખાં જગતનું પરિપાલન કરવા અને દુષ્ટોના ભયનો નાશ કરવા બુદ્ધિ-ઈચ્છા ધારણ કરો.

Even the Lords - Vishnu, Brahma and Mahadev are incapable of completely describing your unique power, we pray to you Devi Chandika to acquire a desire to foster this universe and destroy the evil.

યા શ્રી: સ્વયં સુકૃતિનાં ભવનેષ્વલક્ષ્મી: ।
પાપાત્મનાં કૃતધિયાં હૃદયેષુ બુદ્ધિ: ॥
શ્રદ્ધા સતાં ક્રુદ્ધજનપ્રભવસ્ય લક્ષ્મ્યા ।
તાં ત્વાં નતા: સ્મ પરિપાલય દેવિ વિશ્વમ્ ॥૫॥

જે દેવી પુણ્યવાન મનુષ્યોના ઘરમાં લક્ષ્મીરૂપે રહેલ છે, અને પાપાત્માઓના ઘરમાં અલક્ષ્મીરૂપે રહેલ છે, તે દેવીને અમે નમન કરીએ છીએ વળી જે જ્ઞાની જનોના હૃદયમાં લજ્જારૂપે રહેલ છે તે દેવીને અમે નમન કરીએ છીએ. હે દેવી! તમે આ વિશ્વનું પાલન કરો.

We bow down with reverence to that Devi who resides as wealth in the homes of pious people, and as poverty in the homes of sinners. You reside as faith in the hearts of knowledgeable people who study the scriptures and you reside as shame in the hearts of noble people that which prevents them from committing shameful acts. We bow down to you. O Devi! Protect this universe.

કિં વર્ણ્યામ તવ રૂપમચિન્ત્યમેતત્ ।
કિં ચાતિવીર્યમસરક્ષયઞ્ચરિ ભૂરિ ॥
કિં ચાહ્લવેષુ ચરિતાનિ તવાતિયાનિ ।
સર્વેષુ દેવ્યસુરદેવગણાદિક્ષેષુ ॥૬॥

અનિર્વાચ્ય સ્વરૂપ

હે દેવી! આપનું રૂપ સર્વોત્કૃષ્ટ હોવાથી સર્વ અસુરો અને દેવગણ વગેરેથી પણ મન વડે ચિંતન કરી શકાય તેવું નથી તો પછી અમે વાણીથી કેવી રીતે વર્ણવી શકીએ? તેમજ અસુરોનો નાશ કરનારું આપનું મહાન બળ અને પરાક્રમ તથા સંગ્રામ વિશેનું આપનું ચરિત્રશું વર્ણવી શકીએ? જ્યાં મનથી સ્મરણ કરવાનું અશક્ય છે ત્યાં વાણીથી તો તમારો મહિમા વર્ણવી શી રીતે શકાય?

O Devi! The gods and evil people cannot even imagine your beauty then how can we describe it with words? How can we describe your immense strength and valour in battlefield with words? Where it is impossible to imagine your greatness how can we describe it in words?

હેતુઃ સમસ્તજગતાં ત્રિગુણાપિ દ્વૈષૈ-
ર્ન જ્ઞાયસે હરિહરાદિભિરપ્યપારા ॥
સર્વાશ્રયાભિદ્ભિદં જગદંશભૂત- ॥
મવ્યાકૃતા હિ પરમા પ્રકૃતિસ્ત્વમાદ્યા ॥૭॥

દેવી! આપ સત્ત્વ, રજ અને તમ એ ત્રિગુણ સ્વરૂપવાળાં હોવાથી સર્વ જગતના કરણસ્વરૂપ છો. હરિહર વિગેરે દેવો પણ આપના માયાસ્વરૂપનો પાર પામી શક્યાનથી. હે દેવી! આપ અંતથી રહિત આશ્રયરૂપ છો, જેથી આ આખું વિશ્વ આપના જ અંશ સ્વરૂપ છે. આપ અવ્યાકૃત સ્વરૂપે આદિ પરમા પ્રકૃતિ છો.

O Devi! you are the form of the three elements hence you are the cause of this universe's existence. Harihar and other gods haven't been able to fathom this form of yours. O Devi! you are a protector without an end hence this whole universe is a part of your form. You are the form of unborn primordial perpetual existence.

યસ્થાઃ સમસ્તસુરતાસમુદ્દીરણેન ।
તૃપ્તિં પ્રયાતિ સક્લોષુ મખેષુ દેવિ ॥
સ્વહસિ વૈ પિતૃગણસ્થ ચ તૃપ્તિહેતુ- ।
રુચ્યાર્યસે ત્વમત એવ જનૈઃ સ્વધા ચ ॥૮॥

સ્વાહા સ્વરૂપ

હે દેવી! સર્વ યજ્ઞોમાં સમસ્ત દેવો 'સ્વાહા'ના ઉચ્ચારે જે તૃપ્તિ પામે છે તે સ્વાહા સ્વરૂપે આપ છો. વળી પિતૃશ્રાધમાં પિતૃગણોની તૃપ્તિના કારણ સ્વરૂપે 'સ્વધા' રૂપે પણ તમે જ છો.

O Devi! Thou art the utterance that satiates the gods in all fire sacrifices. You are also the utterance that satiates the ancestors at the sacrificial ceremony.

યા મુક્તિહેતુરવિચિન્ત્યમહાવ્રતા ત્વ- ।
મભ્યસ્યસે સુનિયતેન્દ્રિયતત્ત્વસારૈઃ ॥
મોક્ષાર્થિભિર્મુનિભિરસ્તસમસ્તદૈષૈ- ।
વિદ્યાઽસિ સા ભગવતી પરમાહિ દેવિ ॥૯॥

મુક્તિની હેતુભૂત

હે દેવી! આપ મુક્તિના કારણસ્વરૂપે છો; ચિંતન થઈ શકે નહિ તેવાં અને અનુષ્ઠાનાદિ સાધનથી લભ્ય છો; જેમણે ઈન્દ્રિયોને કબજે કરી છે, અગર તો જેના કામ ક્રોધાદિ દોષો નાશ પામ્યા છે; તેવા મોક્ષાર્થી મુનિઓ જે બ્રહ્મ-વિદ્યાનો અભ્યાસ કરે છે, તે ભગવતી વિદ્યા તમે જ છો.

O Devi! you are the form of liberty, impossible to fathom but obtainable by worship; or those who have destroyed their anger and desires by penance and those who study philosophy, thou art that knowledge.

શબ્દાત્મિચ્છ સુવિમલગર્ગ્યજુષાં નિધાન- |
મુદ્ગામી રમ્યપદ્મપાઠવતાં ચ સામ્બામ્ ||
દેવિ ત્રયી ભગવતી ભવભાવનાય |
વાર્તાસિ સર્વજગતાં પરમાર્તિહંત્રી ||૧૦||

ત્રણ વેદસ્વરૂપે

હે દેવી! નિર્મળ ઋગ્વેદ, યજુર્વેદના શબ્દરૂપી સંહિતાના ભંડારરૂપ અને સારી રીતે પદ ગુંથીને રચેલા સામવેદના પદના પાઠરૂપ વેદત્રયી ભગવતી તમે જ છો. વળી સંસારની પ્રવૃત્તિ ચાલુ રાખવા માટે સર્વ જગતની ત્રણે પ્રવૃત્તિ સ્વરૂપે આપ છો.

O Devi! You are the essence of the Vedas. You are also the energy behind the activities which are necessary to perpetuate life forms.

મેધાસિ દેવિ વિદિતાભિલશાસ્ત્રસારા |
દુર્ગાસિ દુર્ગભવસાગરનૌરસંગા ||
શ્રીઃ કૈટભારિહૃદયૈઙ્ગુતાધિવાસા |
ગૌરિ ત્વમેવ શશિમૌલિઙ્ગુતપ્રતિષ્ઠા ||૧૧||

સરસ્વતી સ્વરૂપે

હે દેવી! સર્વ શાસ્ત્રોનો પાર જેનાથી જાણી શકાય તે મેધા-બુદ્ધિ સ્વરૂપે તમો છો, અર્થાત તમે સરસ્વતી સ્વરૂપે છો, તેમજ દુસ્તર સંસારસાગરથી જ્ઞાનોપદેશ દ્વારા તારનારી સઠ અને સુકાન વગરની નૌકારૂપે તમે છો. મધુકૈટભની શત્રુ, અને વિષ્ણુના હૃદયે વસનારી લક્ષ્મીસ્વરૂપ તથા જેમના મુગટમાં ચંદ્રમા શોભી રહેલ છે તે મહાદેવજીની અર્ધાંગના ગૌરીસ્વરૂપે પણ તમે જ છો.

O Devi! You are that intellect with which it is possible to learn the essence of all knowledge available in scriptures. You are that sail and rudder less boat with which it becomes possible to navigate this ocean of life cycles. You are the enemy of Madhukaitabh, wife of Vishnu as Laxmi and wife of Shiva as Gauri.

ઈષત્સહસ્રમમલં પરિપૂર્ણચન્દ્ર- |
ભિમ્બાનુચ્ચરિ ક્ષન્દ્રેત્તમચ્ચન્તિચ્ચન્તમ્ ||
અત્યદ્ભુતં પ્રહૃતમાત્તરુષા તથાપિ |
વચ્ચન્ત્રં વિલોક્ય સહસ્રા મહિષાસુરેણ ||૧૨||

સુંદર સ્વરૂપે

હે દેવી! મંદહાસ્યે આપનું સુંદર દેખાતું મુખ, સંપૂર્ણ ચંદ્રબિંબને પણ લજાવનારું, ઉત્તમ સુવર્ણની કાન્તિને આંખું પાડનારું, અત્યંત રમણીય હોવા છતાં પણ મહિષાસુરે તે જોઈ આપના પર પ્રહાર કર્યો એ આશ્ચર્યની વાત છે.

O Devi! Your smiling face is beautiful; it pales the full moon's luminance, pales the brilliance of gold, and is extremely beautiful. One wonders how Mahishasur could strike such a beautiful face!

દષ્ટવા તુ દેવિ ક્રુપિતં ભ્રુટ્ટીકરાલ- |
મુદયચ્ચશાંકસદૈશચ્ચવિ યન્નસદઃ ||
પ્રાણાન્મુમોચ મહિષસ્તદ્દત્તીવ ચિત્રં |

કૈર્ણવ્યતે હિ ક્રુપિતાંતદર્શનેન ॥૧૩॥

ક્રોપની અલંધનીયતા

હે દેવી! ક્રોધથી ભરેલું અને ભ્રુકુટીથી ભયંકર દીસતું ઉદયકાલના ચંદ્રબિંબ સમું રાતું આપનું મુખ જોઈને મહિષાસુરે પ્રાણનો ત્યાગ કેમ કર્યો નહિ તે અત્યંત વિચિત્ર છે, કારણ કે ક્રોધયુક્ત ચમરાજનાં દર્શન થતાં કોણ જીવી શકે?

O Devi! when you became angry and your face became red with anger, it is strange that Mahishasur did not die because who can survive the gaze of the Lord of Death's angry face?

કાળસ્વરૂપા

દેવિ પ્રસીદ પરમા ભવતી ભવાય ।

સદ્યો વિનાશયસિ ક્રોપવતી ક્રુદાનિ ॥

વિજ્ઞાતમેતદધુનૈવ યદ્દસ્તમેત-

ન્નીતં બલં સુવિપુલં મહિષાસુરસ્ય ॥૧૪॥

હે દેવી! અમારા પર આપ પ્રસન્ન થતાં કલ્યાણ કરો છો, અને અપ્રસન્ન થતાં તત્કાળ કુળનો નાશ કરો છો, તે હમણાં મહિષાસુરના અત્યંત બળવાન સૈન્યનો નાશ કર્યો ત્યારે જાણ્યું.

O Devi! when you are happy with us you bless us and when you are unhappy with us you destroy us- this we now know when you destroyed the powerful army of Mahishasur.

તે સંમતા જનપદેષુ ધનાનિ તેષાં

તેષાં યશાંસિ ન ચ સીદ્યતિ બંધુવર્ગઃ॥

ધન્યાસ્ત એવ નિભૃતાત્મજભૃત્યદ્દારા

યેષાં સદ્દાભ્યુદયદા ભવતી પ્રસન્ના ॥૧૫॥

અભ્યુદય સંપન્ન

સર્વ પ્રકારનાં સુખો દેનારાં હે દેવી! જેઓ પર તમે પ્રસન્ન થાઓ છો, તેઓ સર્વ દેશોમાં પ્રતિષ્ઠિત થાય છે અને તેમને ધન પ્રાપ્ત થાય છે તથા તેમનો યશ બધે ગવાય છે. તેમના ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ આ ચારે પ્રકારના પુરુષાર્થ નષ્ટ થતા નથી. સુપુત્ર, સેવક અને સાધ્વી સ્ત્રીથી સમૃદ્ધિવંત થઈને તેઓ કૃતકૃત્ય થાય છે.

O Devi! giver of all types of happiness, one whom you bless is revered in all countries and he/she is bestowed with wealth. They are blessed with male issues, servants and divine women as wives.

ધર્મ્યાણિ દેવિ સજ્જાનિ સદૈવ ક્ષર્મા-

ણ્યત્યાદૈતઃ પ્રતિદિનં સુફલતી કરોતિ ॥

સ્વર્ગ પ્રયાતિ ચ તતો ભવતી પ્રસાદા-

શ્લોકૃત્રયેઽપિ ફલદા નનુ દેવિ તેન ॥૧૬॥

ફળના કારણરૂપ

હે દેવી! આપના કૃપાપ્રસાદથી પુણ્યશાળી પુરુષો હંમેશાં અત્યંત આદરપૂર્વક સર્વ પ્રકારનાં ધાર્મિક કર્મો કર્યા કરે છે, તેથી તે સ્વર્ગે સંચરે છે. આ પ્રમાણે આ લોક અને પરલોક બન્નેને વિષે ફળ આપનારી હે દેવી તું જ છે.

O Devi! by your grace the divine people perform pious deeds and go to heaven. Thus you are the giver of blessings in this world and other worlds.

દુર્ગે સ્મૃતા હરસિ ભીતિમશેષજન્તોઃ

સ્વસ્થૈઃ સ્મૃતા મતિમતીવ શુભાં દદાસિ ॥

દારિદ્ર્યદુઃખભયહારિણી ઋ ત્વદ્દન્યા

सर्वोपकारकरुणाय सदाद्रथिता ॥१.७॥

ભયનાશક રૂપ

હે દુર્ગાદેવી! સંકટ સમયે આપનું જેઓ સ્મરણ કરે છે તે પ્રાણિમાત્રની અશેષ ભીતિનું તમે હરણ કરો છો. અને જે પ્રાણી સ્વસ્થ થિતે તમારું સ્મરણ કરે છે તેને તમે અત્યંત શુભ બુદ્ધિ આપો છો. શરણાગતનાં દારિદ્ર્ય, સંકટ અને ભય હરનારાં, સર્વ પર ઉપકાર કરનારાં, દયાદ્ર ચિત્તવાળાં હે દેવી! તમારા જેવું બીજું કોઈ જ નથી.

O Devi! one who remembers you in times of difficulty you help them. One who remembers you with humility you reward them with good intellect. O Devi! you are the compassionate one who destroys poverty, difficulty and fear. O Devi! there is no one like you.

અભિહૃતૈર્જગદ્દુપેતિ સુખં તથૈતે |
કુર્વન્તુ નામ નરઝાય ચિરાય પાપમ્ ||
સંગ્રામમૃત્યુમધિગમ્ય દિવં પ્રયાન્તુ
મત્ત્વેતિ નૂનમહિતાન્વિનિહંસિ દેવિ ॥૧૮॥

સુખના કારણરૂપ

હે દેવી! દાનવોના સંહારથી જગતને સુખની પ્રાપ્તિ થાય અને તે દાનવો હંમેશાં પાપકર્મ કરતા બચી સંગ્રામમાં નાશ પામી નરકને બદલે સ્વર્ગને પામે એવા ત્રણ પ્રકારના હેતુને મનમાં ધારીને જ તમે દાનવોને હણ્યા છે.

O Devi! you have killed the evil people with three aims in mind- their death brings peace in the world, by dying in battle they are prevented from further devilish acts and death by you entitles them to go to heaven.

દૃષ્ટ્વૈવ ઈં ન ભવતી પ્રકરોતિ ભસ્મ
સર્વાસુરાનરિષુ યત્પ્રહિણોષિ શસ્ત્રમ્ ||
લોઝ્ઞપ્રયાન્તુ સિપવોઽપિ હિ શસ્ત્રપૂતા
ઈત્યં મતિર્ભવતિ તેષ્વહિતેષુ સાધ્વિ ॥૧૯॥

શત્રુ પ્રતિ દયાદૃષ્ટિ

હે દેવી! અસુરો પર તમારી માત્ર દૃષ્ટિ પાડતાં જ તેઓને તમે ભસ્મ કરી શકો તેમ છે; પરંતુ એ શત્રુઓ પર પ્રહાર કરવાનું કારણ એટલું જ છે કે તમારા શસ્ત્રપ્રહાર વડે તેઓ પવિત્ર થઈને પરમગતિને પામે એવી આપની અનુગ્રહબુદ્ધિ જ છે. તો પછી ભક્તજનોનાં કલ્યાણ કરવા ઈચ્છો એમાં તો કહેવાનું જ શું?
O Devi! you can kill evil by just looking at them but you are so compassionate that you strike them with your divine weapons, the mere touch of which enables them to achieve salvation. Is it any wonder that you desire the best welfare of your followers?

ખડ્ગપ્રભાનિક્કરવિક્કરણૈસ્તથોગ્રૈઃ
શૂદ્ધાગ્રઞ્જન્તિનિવહેન દેશો સુરાણામ્ ||
યન્નાગતા વિલયમંશુમદ્દિન્દુખંડ-
યોગ્યાનનં તવ વિલોઝ્યતાં તદ્દેતત્ ॥૨૦॥

દર્શને મોક્ષદાતા

હે દેવી! આંખને ઝંખવી નાખે તેવા આપના ખડ્ગના પ્રકાશસમૂહથી તથા ઉગ્ર ત્રિશૂળની કાન્તિના સમૂહથી રણમાંના અસુરોની દૃષ્ટિઓ નાશ ન પામી તેનું કારણ એટલું જ કે, તેઓ શીતળ કિરણોને ફેલાવતા આપના અર્ધચન્દ્રયુક્ત મુખનું દર્શન કરતા હતા.

O Devi! the reason why the devils fighting you did not lose their eyesight due the reflected brilliance of your weapons is that they were meditating on your divine face.

દુર્વૃત્તવૃત્તશમનં તવ દેવિ શીતાં |
રૂપં તથૈતદ્દેવિચિન્ત્યમતુલ્યમન્યૈઃ ||

वीर्यं च हंतृहृतदेवपराक्रमाणां ।
वैरिष्वपि प्रकटितैव हया त्वयेव्यम् ॥२१॥

सदवृत्ति प्रेरक

હે દેવી! આપનું સદવર્તન, દુરાચારી મનુષ્યોનાં દુષ્ટ આચરણોનો નાશ કરનારું છે, આપનું રૂપ પણ કોઈની કલ્પનામાં ન આવી શકે તેવું ચંદ્રાદિકની તુલનાને પણ અયોગ્ય છે. અને તમારું પરાક્રમ અસુરોનો નાશ કરવાવાળું છે, આ પ્રમાણે આપ શત્રુઓ પર પણ હયા જ પ્રકટ કરો છો.

O Devi! you destroy the evil deeds of evil people, your beauty is unimaginable and incomparable. By destroying the evil in people you show compassion towards them by liberating them of evil thoughts and actions.

ऊनोपमा भवतु तेऽस्य पराक्रमस्य ।
इपं च शत्रुभयप्रयतिह्रिस्तु ॥
चित्ते कृपा समरनिहृता च हृष्टा ।
त्वय्येव देवि वरदे भुवनत्रयेऽपि ॥२२॥

દેવોના ભયનાશક

હે દેવી! હે વરદાન આપવાવાળાં! આપના પરાક્રમની ઉપમા ત્રણે લોકમાં કોઈને આપી શકાય તેમ નથી. શત્રુને ભય ઉત્પન્ન કરનારું, પરંતુ અત્યંત મનોહર આપનું રૂપ બીજે ક્યાંયે જોયું નથી. આપના ચિત્તમાં તો કૃપા છે જ, માત્ર યુદ્ધ સંગ્રામને વિષે જ નિષ્ઠુરતા હતી.

O Devi! Giver of boons! no simile could be found of your valour in any one of the three worlds. Your beauty creates fear in enemy but in your heart there is compassion. Your cruelty is shown only to the evil enemy on the battlefield.

त्रैलोक्यमेतद्भित्तं रिपुनाशनेन ।
त्रातं त्वया समरमुर्धनि तेऽपि ह्रत्वा ॥
नीता द्विवं रिपुगणा भयमप्यपास्त- ।
मस्माद्भुम्हस्तुरारिभवं नमस्ते ॥२३॥

હે દેવી! આપે શત્રુઓનો નાશ કરી ત્રણે લોકનું રક્ષણ કર્યું છે અને હે દેવી! તે શત્રુગણોને પણ સંગ્રામને વિષે નાશ કરી સ્વર્ગે પહોંચાડયા છે. વળી અમો દેવોને તે મદોન્મત અસુરો તરફથી જે ભય હતો, તેનો આપે નાશ કર્યો છે માટે અમો આપને નમસ્કાર કરીએ છીએ.

O Devi! By destroying the enemies you have made the three worlds safe. We bow down to you because you have liberated us from the evil people who were a threat to us.

शूलेन पाहि नो देवि पाहि भङ्गेन चाम्बिके ॥
धंटास्वनेन नः पाहि चापभ्यानिःस्वनेन च ॥२४॥

આયુધાદિ વડે રક્ષણદાતા

હે જગદંબા! ત્રિશૂલ અને ખડ્ગે કરીને આપ અમારું રક્ષણ કરો. ઘંટાના નાદે તથા ધનુષ્યની દોરીના ટંકારથી શત્રુઓથી અમારું રક્ષણ કરો.

O Devi! Protect us with your trident and sword. Protect us from enemies by twanging your bow.

प्राच्यां रक्ष प्रतीच्यां च चंडिके रक्ष दक्षिणे ।
आमलेनात्मशूद्रस्य उत्तरस्यां तथेश्वरि ॥२५॥

હે ચંડિકા દેવી! આપ ત્રિશૂળ ફેરવીને અમારું પૂર્વ, પશ્ચિમ, ઉત્તર અને દક્ષિણ દિશામાં રક્ષણ કરો.

O Devi! Protect us in all directions with your trident.

सौम्यानि यानि इपाणि त्रैलोक्य वियरन्ति ते ।
यानि चात्यंतघोराणि तै रक्षास्मांस्तथा भुवम् ॥२६॥

હે અંબિકા! ત્રણે લોકમાં તમારાં સુંદર અને ભય પમાડનારાં જે રૂપ ધૂમી રહેલ છે તે સર્વ રૂપોથી અમારી તથા પૃથ્વીની રક્ષા કરો.

O Devi! Protect us and the people of the earth with your beautiful and fearful forms which pervade all the worlds.

भङ्गशूद्रगद्गद्दीनि यानि चास्त्राणि तेऽम्बिके ॥
ऋपद्मवसंगीनि तैस्मान् रक्ष सर्वतः ॥२७॥

હે અંબિકા! આપના હાથના સંસર્ગમાં હંમેશાં જે ખડ્ગ, ત્રિશૂળ, ગદા અને ધનુષ્ય વિગેરે આયુધો રહે છે તે આયુધો વડે અમારું સર્વદા રક્ષણ કરો.

O Devi! Always protect us with your sword, trident, mace, bow and other weapons which are in your hands.

ऋषिरुवाच - ऋषि बोल्या

એવં સ્તુતા સુરૈર્દિવ્યૈઃ કુસુમૈર્નન્દનોદ્ભવેઃ ॥
અર્ચિતા જગતાં ધાત્રી તથા ગન્ધાનુલેપનૈઃ ॥૨૮॥

દેવીનું પૂજન

આ પ્રમાણે દેવીની સ્તુતિ કર્યા પછી દેવોએ નન્દનવનમાં ઉત્પન્ન થયેલાં દિવ્ય પુષ્પો વડે તથા સુગંધયુક્ત ચંદનના અનુલેપ વડે એ જગતમાતાનું પૂજન કર્યું.

After praying to Devi this way the Devas paid their respect to the Devi by offering her the choicest flowers and fragrances.

भक्त्या समस्तैस्त्रिसशैर्दिव्यैर्धूपैः सुधूपिता ।
प्राह प्रसाहसुमुખी समस्तान्प्राणान् सुरान् ॥३०॥

Pleased by the fragrances and worshipping by the Devas, the Devi said

देव्युवाच - દેવી બોલ્યા ॥૩૧॥

વિયતાં ત્રિશ્ણાઃ સર્વે ચદ્મસ્મત્તોઽભિવાંછિતમ્ ॥૩૨॥

વરદાનની ઈચ્છા

હે સર્વ દેવતાઓ! તમે કરેલ પૂજન અને સ્તુતિથી હું અત્યંત પ્રસન્ન છું. તમારે મારી પાસેથી જે માગવાની ઈચ્છા હોય તે માગી લો. હું પ્રેમથી આપીશ.

I am very pleased with your offering and prayer. I will gladly give you a boon- whatever it is.

દેવા ઊચુ - દેવો બોલ્યા ॥૩૩॥

ભગવત્યા કૃતં સર્વં ન ક્ષિયિશ્વશિષ્યતે ।
યદ્યં નિહતઃ શત્રુરસ્માકં મહિષાસુરઃ ॥૩૪॥

આપ ભગવતી દેવીએ અમારા શત્રુ મહિષાસુરને હણ્યો તેમાં જ અમારું સર્વ કાર્ય સિદ્ધ થઈ ગયું છે; જેથી હવે કંઈ પણ કાર્ય બાકી છે જ નહિ.

By killing our enemy Mahishasur you have given us the greatest boon. We do not have any more desires.

યદિ ચાપિ વરો દેયસ્ત્વયાસ્માકં મહેશ્વરી ॥
સંસ્મૃતા ત્વં નો હિસેચાઃ પરમાપદઃ ॥૩૫॥

વરદાનની માગણી

હે મહેશ્વરી! આપની વરદાન આપવાની ઈચ્છા જ હોય તો અમો દેવો જ્યારે જ્યારે આપનું સ્મરણ કરીએ ત્યારે ત્યારે અમારી મહાન્ આપત્તિઓનો નાશ કરજો.

O Devi! If you wish to give us a boon, please protect us whenever we are in difficulty, please come to our rescue whenever we request you to help us.

યશ્ચ મર્ત્યઃ સ્તવૈરેભિસ્ત્વાં સ્તોષ્યત્યમદાનને ॥
તસ્ય વિત્તર્ધિવિભવર્ધનદ્વારદિસંપદામ્ ॥૩૬॥
વૃદ્ધ્યેઽઈમત્પ્રસન્ના ત્વં ભવેચાઃ સર્વદામ્બિષ્કે ॥૩૭॥

હે પ્રસન્ન મુખવાળાં દેવી! જે કોઈ મનુષ્ય આ પ્રમાણે આ સ્તોત્રથી આપની સ્તુતિ કરે, તેને હે અંબિકા! જ્ઞાન, વૈભવ, ધન વિગેરેની સાથે સ્ત્રી આદિનું સુખ આપી જેમ અમારા પર આપ હંમેશાં પ્રસન્ન રહો છો, તેમ તેના પર પણ રહેશો.

O Devi with a pleasant face! please grant wealth, prosperity, knowledge and good family to any human being who prays to you using this prayer and be benevolent as you have been to us.

ઋષિરુવાચ - ઋષિ બોલ્યા

ઈતિ પ્રસાદિતા દેવૈર્જગતોઽર્થે તથાત્મનઃ ॥૩૮॥
તથેત્યુક્ત્વા ભદ્રઝાલી બભૂવાન્તર્હિતા નૃપ ॥૩૯॥

દેવીનું અંતર્ધાન

હે સુરથ રાજા! દેવોએ જગત માટે તથા પોતાના માટે દેવીને પ્રસન્ન કર્યા અને વરદાન માગ્યું, પછી ભદ્રઝાલીદેવી 'તથાસ્તુ' કહીને અંતર્ધાન થઈ ગયાં.

O King Surath! The Devas pleased the Devi for themselves and for the world and asked for a boon which was granted by the Devi. Having granted the boon the Devi left them for her abode.

ઈત્યેતત્કથિતં ભૂપ સંભૂતા સા યથા પુરા ॥
દેવી દેવશરીરેભ્યો જગત્ત્રયહિતૈષિણી ॥૪૦॥

હે સુરથ રાજા! ત્રણે જગતનું હિત કરનારાં તે દેવીએ દેવોના શરીરમાં જે સ્વરૂપે
પ્રકટ થઈ જે જે કાર્યો અને પરાક્રમો કર્યા તે બધું મેં તમોને કહી બતાવ્યું.
O King Surath! I have told you of the valour and work of Devi performed through the
Devas.

પુનઃ ગૌરીદેહાત્સા સમુદ્ભૂતા યથાભવત્ ॥
વધાય દુષ્ટદૈત્યાનાં તથા શુભનિશુભયોઃ ॥૪૧॥

રક્ષણાય ચ લોકાનાં દેવાનામુપગ્રણી ॥
તસ્મૃણુષ્વમયાખ્યાતં યથાવત્કથયામિ તે હ્વીં ઐં ॥૪૨॥

દેવો પર પરમ ઉપકાર કરનારાં તે દેવી દુષ્ટ દૈત્યો અને શુંભનિશુંભના વધ
માટે તથા જગતનું રક્ષણ કરવા માટે ફરીથી ગૌરીના દેહમાં કેવી રીતે પ્રકટ
થયાં, તે સર્વ વૃતાંત હવે હું તમોને કહું છું; તે હે સુરથ રાજા! તમો
એકાગ્રચિત્તે સાંભળો.

O King Surath! Now I will tell you how the benevolent Devi manifested in the body of
Gauri to protect the world by destroying evil and the evil pair of Shumbh and Nishumbh,
so please listen with attention.

ઈતિશ્રી માક્રિયપુરાણે સાવણિક મન્વન્તરે દેવીમાહાત્મ્યે શકાદિકૃતદેવ્યાઃ સ્તુતિર્નામ ચતુર્થોઽધ્યાયઃ
માક્રિય પુરાણમાં સાવણિક મન્વન્તર કથાના દેવીમાહાત્મ્યમાં શકાદિસ્તુતિ નામનો ચોથો
અધ્યાય

This concludes the fourth chapter.